



על הפעולות הסמויות שאילצו את דויר בן-גוריון להתכפר בעל כורח

שייודע סילוקו ברבים. אימו השרים: אם לא יחזור בן-גוריון מצעד זה, יתפטר כולם מן הממשלה, יגרמו למשבר מפלגתי ושלטוני עמוק.

מה יקרה אם בן-גוריון יסרב לקבל את האולטימטום ויאיים שהוא עצמו יפרוש? נשאל לוי אשכול עלידי אחד מחבריו לצמרת.

שיפרוש לו? השיב אשכול: איננו פוחדים מכך. בן-גוריון לא פרש. הוא גם לא קיבל את האולטימטום במלואו. הוא לא החזיר את הממונה על שרותי-הבטחון — אבל הוא הודיע כי הממונה החדש הוא רק ממלא-מקום זמני.

מובן שהמאבק לא היה על הממונה בלבד. אומנם היה מקורב לחתיקי מפא"י — אך העיקר היה שהיא שנת את פרס, וחכם בפניו את הדרך אל אחד ממרכזי-השלטון המכריעים בארץ. אילו בא במקומו ירש קבוע מאנשי פרס, היה הדבר מהדה הפיכה-זוטא במדינה.

שיכור ניצחון

ה פשרה היתה זמנית בלבד. כעבור שבוע כבר ידע העולם הזה (1335) לגלות: אשכול פתח בפעולת-החבלה, הרחק בעורף האויב. הוא ידע: כל עוד יושב דויר בן-גוריון בראשות הממשלה, אי-אפשר לפגוע בפרס. אם יחכו עד שיסתלק (בן-גוריון) מרצונו הם ב, יהיה זה אולי מאוחר מדי לפגוע בפרס... על כן חייב להיות הפתרון: הרחקתו של דויר בן-גוריון מן השלטון.

שותפיו של אשכול לקנוניה: ראשי המפלגה הדתית-לאומית. אך כל החשבונות לא יצאו לפועל. הפתול שהוצת — כבה. כיבחה אותו נשיכתו המעונה האחרונה של יצחק בן-צבי.

מותו של נשא המדינה, שבא בדיוק שבוע לאחר מכן, הקפיא את כל החזיתות. איש

ההתכפרות

לא היה מוכן לחלל את זכר המת עלידי פתיחה בהתקפה פוליטית שהיתה מבונה את האבל, מעכירה את יום העצמאות ופוגעת בסדרי בחירתו התקינה של נשיא חדש. סביב הארון הוחלט על שביתת-נשק, באמתלה של העניין יועבר לטיפול ועדת-השרים.

האישי היחיד שלא הבין את חומרת המצב, היה שמעון פרס. הוא היה שיכור ניצחון. היה נידמה לו שהנהיגה הוא שם את ידו על המוסד המרכזי למודיעין ולבטחון, ועל תפקיד הממונה על שרותי-הבטחון. שני התפקידים נתפסו זמנית עלידי אנשי-פרס פרס, בדרך מחשבה של איש קנוניה ותיק, אמר לעצמו: מי שושב, יושב. מיני זמני — סופו שיהיה קבוע.

על כן לא נקט פרס בקו היחיד שהיה נכון בנסיבות אלה: לשחוק, להצניע לכת. תחת זאת הוא התחיל להשתולל.

כך אירעה הפרובוקציה המונומנטלית של ביקור שטראוס, שהרגיזה את שרת-התיק ושהשתיחה סופית את יוקרתו של פרס בינייני ההמונים. לפני זה התחיל להשמיע, בי אזורי עתונאים, את הממונה על שרותי-הבטחון, המסולק. אחרי ביקור שטראוס, בע לפאריס, סידר שם לעצמו קבלות-פנים שי התאימו לראש-מדינה, או לפחות לשר-החץ, אליהן הוזמנו אישים כמו פיאר מנדס-פראנס ואנשי-מפתח אחרים בציבור הצרפתי. בי טלביזיה הצרפתית העמיד פני שליטי-היחיד של ישראל, הודיע כי ישראל תפלוש ליוזן ברגע שחוטטין יעוף. לבסוף באה התערבותו במשפט באול.

למראית עין הגיע פרס לשיא הקאריירה. ציפצף על האופוזיציה, לעג לציבור המפגינים, התעלל ברגשות חבריו בממשלה. השפיל את שרת-החץ — ואילו גם עורר בלב בן-גוריון מחשבות מסוימות (ראה להלן). אולם שיא זה הסתיים במדרון תלול. מעשי פרס בהגירו סופית לחתיקי המפלגה שכל רגע יקר, וכי שביתת-הנשק היא אשליה מסוכנת.

החזית המשולשת

עומת השותף-החזק חסרת-התבונה של פרס, כילכלו גולדה מאיר ולוי אשכול את מעשיהם בפיקחות ובסבלנות.

קודם כל הרחיבו את החזית. נוסף להסכם עם משה שפירא, כתרו הסכם גם עם אחדות העבודה. חזית משולשת זו הבטיחה את המשך קיום הממשלה אחרי סילוק בן-גוריון, ואף הבטיחה לה רוב יציב בכנסת.

אחדות-העבודה היתה מוכנה לכל. כמו ותיקי מפא"י, חששה גם היא מפני התקדמותו של פרס, והבינה כי השעה דוחקת. היא נכנסה ברצון למשאומתן לאיחוד עם מפא"י, אך העמידה תנאים שבן-גוריון עצמו לא יכול היה לקבלם. תנאים אלה גובשו, למעשה, תוך הסכם מוקדם עם ותיקי מפא"י, מאחורי גבו של הזקן.

בראש וראשונה דרשה אחדות-העבודה: החלשת מעמדו הבלעדי של שמעון פרס במערכת הבטחון, מינוי סגן נוסף לשר-הבטחון בעל סמכויות מקבילות לסמכויות פרס. המועמד —

• קוראי העולם הזה, השומרים על נליונותיהם, ייטיבו לקרוא מחדש שתי כתבות אלה במלואן. מאחר והן כוללות את הרקע המלא לאירועי השבוע. ** דקות מעטות לפני התפטרות בן-גוריון, גינתה הממשלה הצהרה זו, הודיעה כי היא נוגדת את החלטות הממשלה והטילה על ראש-הממשלה לקרוא את פרס לברור.



הוצת פתיל של פצצת-זמן, שמועד התפוצצותה היה נתון מראש: ישיבת-הממשלה הראשונה, שנועדה להתקיים ביום ראשון השבוע.

השרים הגישו אולטימטום

א היתה זאת הפצצה הראשונה שהונחה. לפני חודשיים הונחה פצצה אחרת, ואף הודלק הפתיל שלה — אולם ברגע האחרון כבה הפתיל והפצצה לא התפוצצה.

היה זה בשיא פרשת סילוקו של הממונה על שרותי-הבטחון, בגלל מסעו בפרשת בן-גל. המשמרת החתיקה של מפא"י הוחרדה משלחתה כאשר סולק "האיש הקטן". נסתבר לה כי שמעון פרס אינו יורש-החוק של בן-גוריון כפי שהשלחה את עצמה, אלא התקרב מאוד אל תפסת מרכזי-השלטון האמיתיים מאחורי גבו של בן-גוריון, בעודו חי. מאוחר מאוד — אך לא מאוחר מדי — הבינו המנהיגים הקשישים כי האזהרות על כוונותיו והתקדמותו של פרס אינן פריז'מיון של שבועין מסויים, אלא מציאות פוליטית.

הם פחדו כי בן-גוריון ימהר למנות ממונה חדש, איש-אמונו של פרס. באותו רגע החליטו להניח את הפצצה.

הקושרים נגד הקיסר לא התכנסו באישון לילה, כמו ברוטוס וחבריו במחזהו של שקספיר. אך שיטותיהם לא היו שונות בהרבה.

דיווח העולם הזה (1334), ביצ באפריל: ביום שישי בצהריים נערכה ישיבה סגורה, בדירתו של לוי אשכול, במלון דן, תל-אביב. נכחו: השרים לוי אשכול, גולדה מאיר ופנחס ספיר, ושני ותיקי המנגנון המפלגתי, מרכי נמיר ושרגא נצר. המעמד החזיר את ימי פרשת-לבון, עת התלכדו אותם אנשים סביב מזכיר-ההסתדרות המותקף.

... הם ניסחו את דרישתם כאולטימטום. דרישתם: להחזיר את הממונה לתפקידו, לפני